

El fet religiós a la televisió pública catalana

Dv, 6/09/2019 per Eduard Ibáñez

[Apunts eticopolitics](#)

Sempre he considerat que la Televisió Pública de Catalunya és globalment d'una gran qualitat. Així és reconegut majoritàriament al nostre país i els alts nivells d'audiència en són una prova.

Ara bé, crec que això té una clara i preocupant excepció: el tractament del fet religiós, indigne de la qualitat general d'aquesta cadena.

Una presència marginal

D'entrada, és fàcil constatar que la presència del fet religiós en els informatius i en el conjunt de la programació és realment marginal o, com a mínim, completament insuficient per a la importància sociològica de la religió en el nostre país.

Segons el darrer Baròmetre de la Religiositat a Catalunya (2016), el 68% de la població catalana s'identifica amb una confessió religiosa i almenys la meitat (50,09%) es consideren persones amb creences religioses. A més, una part significativa d'elles participa regularment en actes de culte i s'interessa pels esdeveniments i temàtiques religioses.

D'altra banda, des d'un punt de vista qualitatiu, les creences religioses no són una afició o gust qualsevol, sinó que normalment constitueixen una dimensió fonamental i decisiva de la vida dels creients.

Cada cop és més clar que les religions fan una aportació social de primera magnitud, oferint sentit a la vida de moltes persones, creant i promovent valors ètics essencials, donant suport als col·lectius més vulnerables i contribuint a l'educació, a la cultura i a la cohesió social. Els mitjans de comunicació públics han de reflectir de forma natural i n'han d'informar objectivament.

Malgrat tot això, el cert és que els continguts específicament religiosos en els canals de la televisió pública de Catalunya són sorprenentment escassos.

Aquesta marginalitat és ben palesa sobretot si es compara amb la presència tan important i sistemàtica d'altres continguts que, tot i tenir el seu legítim interès i audiència, diria que no compten amb una adhesió o demanda popular molt més gran, com ara (per posar exemples a l'atzar), la cuina, els bolets, els castellers, el cinema, la dansa, el motociclisme, el bàsquet o els índexs de l'IBEX37, que pràcticament cada dia visiten les pantalles (en alguns casos de manera terriblement repetitiva), per no parlar de l'omnipresència del futbol.

La informació religiosa és excepcional i irregular i no gaudeix d'espai ni secció propis en els serveis informatius (com sí que hi és per "societat", "política", "internacional", "economia", "esports", "cultura", "el temps", "anàlisi", "comarques"...). Els reportatges dedicats o relacionats directament amb el fet religiós o amb la vida de les comunitats religioses són també molt rars.

I si es miren programes d'entrevistes o tertúlies, s'observa que, mentre les persones dedicades a l'art, l'esport, la política, el periodisme, la ciència, la cuina o l'humor tenen una presència repetida i constant, la de responsables religiosos,

teòlegs i altres persones de l'àmbit religiós, és completament excepcional (o inexistent en el cas de moltes confessions) i, curiosament, quan es dona, difícilment tracta pròpiament del fet religiós.

Certament, se'm dirà que hi ha una retransmissió d'una missa catòlica un cop al mes i que s'emeten dos programes dedicats específicament a l'actualitat religiosa cristiana, un de caràcter setmanal (catòlic) i un mensual (evangèlic). Ara bé, algú s'imagina que tota la presència de la cultura, la ciència, l'esport o el temps es reduís estrictament a un sol i aïllat programa mensual o setmanal en les hores de més baixa audiència?

Un tractament esbiaixat

Ara bé, més enllà del nivell de presència, el més preocupant és el tractament esbiaixat que rep fet religiós: a banda d'ignorar habitualment els grans esdeveniments religiosos, locals o internacionals (celebracions i trobades multitudinàries, grans reunions de joves, congressos teològics...), el més greu és que els continguts oferts van associats pràcticament sempre amb la polèmica, els escàndols, els comportaments maliciosos, els fets excepcionals i xocants, l'humor (un recurs sistemàtic d'aquests programes)... o bé s'ofereix sovint informació amb poc rigor, poc contrast, amb errors i carregada de connotacions negatives. El mateix passa a les sèries televisives, on la presència del fet religiós té normalment alguna connotació negativa.

En realitat, fa la impressió que darrera de la major part de notícies, reportatges, programes o telesèries existeix un missatge de fons que pretén associar el fet religiós a tota mena de realitats negatives: la superstició, la ultradreta, la xenofòbia, la violència, el terrorisme, l'homofòbia, les patologies sexuals... En particular, hom té la impressió que en alguns periodistes i guionistes existeix una voluntat deliberada de minar la credibilitat de l'Església Catòlica. Per què?

Els exemples són veritablement innumerables. Sense anar més lluny, fixem-nos en la informació religiosa que es va oferir el proppassat diumenge 1 de setembre. El telenotícies migdia informava que el Papa Francesc s'havia endarrerit uns minuts en la seva presència tradicional a l'Àngelus per haver quedat atrapat una estona en un ascensor. Però ignorava incomprendiblement que aquell mateix dia s'havia fet públic que un català (Mons. Cristòbal López) havia estat nomenat pel mateix Papa com a cardenal, una de les més altes responsabilitats de l'Església. Més tard, el telenotícies nit oferia sorprenentment, com una notícia important, informació sobre la campanya d'una associació privada contra el finançament que rep l'Església per part de l'Estat. A banda que la notícia mostrava poc rigor, poc context i pràcticament cap veu de contrast al missatge de l'associació, el guió semblava identificar-se amb la campanya. En qualsevol cas, la pregunta és òbvia: ¿de debò que l'inici d'una campanya així d'una associació civil (sigui quina sigui la seva representativitat) era la notícia religiosa del dia digne del *prime time*? I aleshores ¿per què no ho és també quan l'Església o qualsevol associació o institució religiosa engega una campanya per qualsevol tema, religiós o no religiós? ¿I no eren tampoc notícia cap dels múltiples esdeveniments religiosos que van tenir lloc aquell mateix cap de setmana arreu en el món, o a Catalunya mateix, que van arribar milers de persones?

Es podrien posar molts altres exemples. Així, el passat mes de juny TV3 ignorava estranyament una notícia tan rellevant com l'anunci del nomenament d'un nou

arquebisbe a Tarragona, un dels màxims responsables de l'Església a Catalunya. Però es podria parlar també d'altres exemples: donar en el telenotícies que el cardenal arquebisbe de Barcelona va declarar com a investigat en un jutjat i després no informar en el mateix espai que ha estat exonerat i la causa s'ha arxivat; oferir màxima (i repetitiva) cobertura informativa als casos d'abusos sexuals en institucions cristianes (de qualsevol país) i molt poc o nul·la sobre els que es produeixen en altres àmbits; amplificar qualsevol campanya o posicionament crític respecte de l'Església; recollir de forma distorsionada o sense context les declaracions de responsables eclesials, etc..

I encara que aquí parlo de televisió, malauradament a Catalunya Radio les coses van en la mateixa línia.

Ens trobem davant d'una situació greu. La marginació general i l'intent habitual d'associar fet religiós (sobretot Església Catòlica) amb elements negatius és un error i un menyspreu inacceptable a una bona part de la població.

I és que una cosa és informar dels esdeveniments perjudicials que es produeixen en l'àmbit religiós, com en tots els altres, informació que té innegable interès públic. Però un altra és la pretensió de marginar o desacreditar les institucions religioses, que és completament il·legítima en els mitjans de comunicació públics. El seu deure és promoure una opinió pública ben informada i lliure. Això els obliga a informar amb transparència, objectivitat i professionalitat de tots els fenòmens socials rellevants i, per tant, a donar veu de forma normalitzada a les comunitats religioses i a no menysprear, estigmatitzar o ignorar la religió, un fet social amb el seu propi valor i interès.